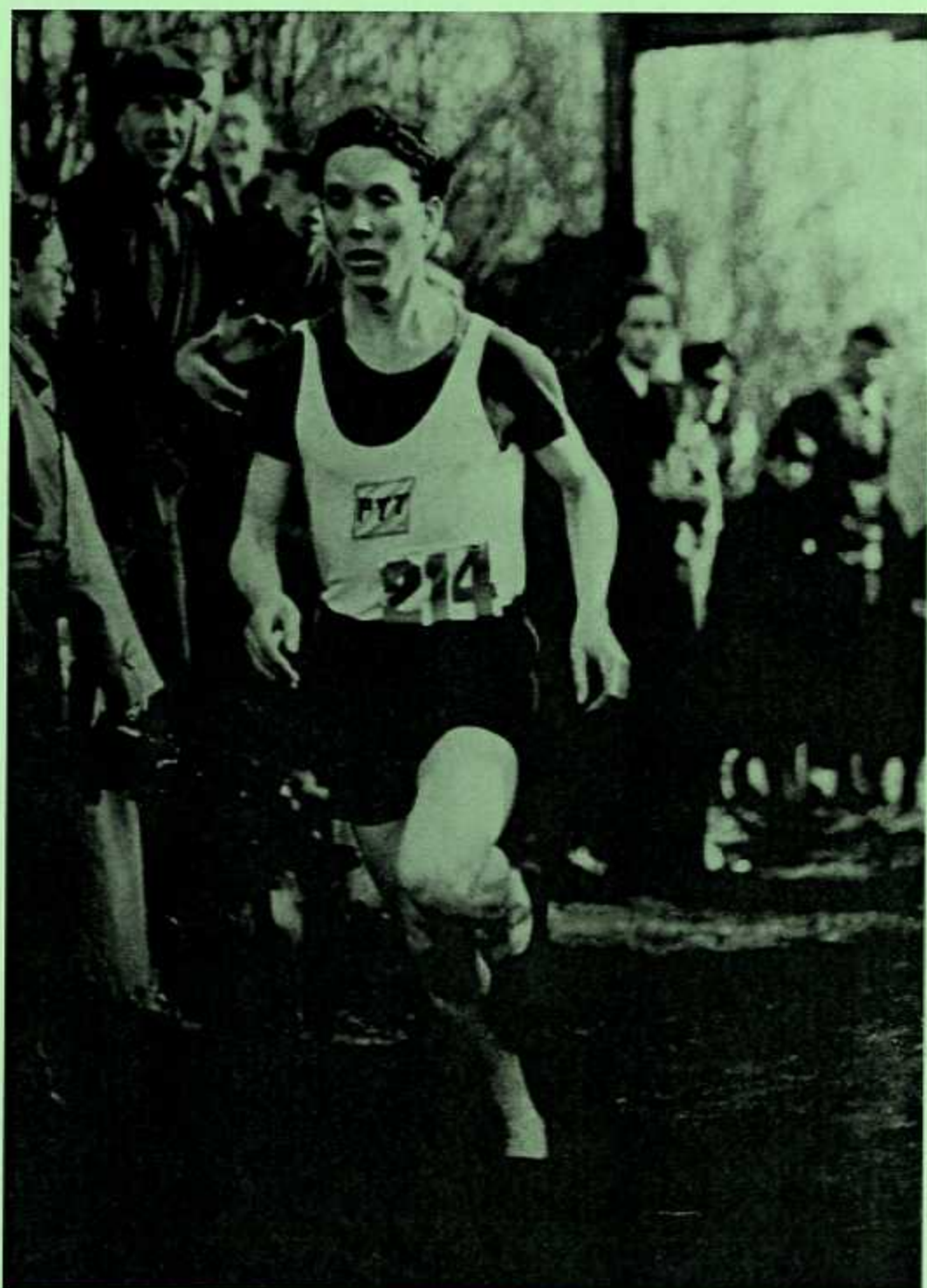

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

nummer 9 - lente 2008

Colofon

Dit magazine is een uitgave van de vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem.

vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem

Kloosterstraat 76 | B-2800 Walem
info@heemkundewalem.be

Jaargang 3, nummer 9, lente 2008

Redactie en medewerkers van dit nummer:

Annick De Greve, Frans De Greve, Willy Hendrickx, Hugo Rom, Jan Van Buggenhout, Tom Van Buggenhout, François Van der Jeught, Dirk Verreth, Kris Verreth

Wij danken in het bijzonder onze ereleden:

Aluminiumconstructies Freddy Andries
Jos De Wael (Bevepal)
John De Wilde
Apotheek Goyvaerts
Jan Kuypers (Het Oude Klooster)
Dokter Jo Liekens
Paul Morrens
Dhr. & Mevr. Poot-Janssens
Alex Resslerer
Hugo Rom
Bouwwerken Dirk Van de Brul
Veearts Bart Van der Kuylen
Dokter Urbain Van Walleghem

Verklaring foto's omslag

Voorpagina:

Frans Feremans in actie tijdens een wedstrijd veldlopen

Inhoud

Editoriaal

Wie kent nog liedjes van uit de tijd toen "Hilversum 3 nog niet bestond"?

De Koninklijke Fanfare Concordia

Tussen 1866 en 1878 haalt Concordia een nieuwe standaard in, viert het zijn 25-jarig bestaan en gaat door een crisis bij het overlijden van stichter August Croquet

Frans Feremans

'Onze' Belgisch kampioen veldrijden: een ode!

21ste eeuw

We betreuren het overlijden van Lodewijk Rombauts, Albert Feremans, Germaine Vervloesem, Germaine Baetens en Georges Teugels

Beeldenstorm en chaos

In de tweede helft van de zestiende eeuw wordt Walem op religieus vlak een opstandig dorp en komt het weer eens in het centrum van het krijgsgewoel terecht, waardoor het quasi uitsterft

Vroeger... en nu

Het polderhuis: stille getuige van de overstroming van 1976 in Battenbroek; nu in zijn oude glorie hersteld

Wazetiëna

Het eerste deel van de letter V - volgende keer dienen we u deel twee op

Het verhaal van 3 lekenzusters

Bij de afschaffing van de abdij van Roosendaal in 1797 moesten drie van Walem afkomstige lekenzusters een nieuw leven beginnen: de archieven leren ons veel over hen en hun familie...

100 jaar in het nieuws

In 1908 wisten dieven de weg te vinden naar en in de pastorij

Het molenhuis

Voor wie het nog niet wist: het verband tussen de molen van Walem en de naam 'Roosendaal' heeft alles te maken met... MEST

Die van Duffel die rij-ë rond...

Enige jaren geleden zong de Nederlandse chansonnier Herman Van Veen waarschijnlijk over zijn jeugd: "Hilversum 3 bestond nog niet, maar ieder had zijn eigen stem, op elke steiger klonk een lied"... Toen waren er nog geen toestellen om muziek te maken, geen iPod, geen transistor, geen radiostations, de mensen hadden enkel hun eigen stem om te zingen... ongegeneerd...

Liedjes... muziek...: ze zijn wel gevaren bij alle technologische evoluties van de laatste honderd jaar. Telkens weer werden nieuwe middelen en media gevonden om liedjes en muziek aan de grote massa aan te bieden. Die elektronische toestellen hebben hun vaste plaats in de huiskamer en het dagelijkse leven gekregen; een pak toestellen zijn gekomen en reeds terug verdwenen.

De radio begon als een grote doos met lampen, modieus gemodelleerd zodat hij als volwaardig meubelstuk paste in het voor- en na-oorlogse interieur. Mijn oma en mijn grootmoeder hadden zo'n ding in huis. Het was fascinerend om te draaien aan de 'tuning'-knop: hierdoor verschoof de afstemmingsnaald tegen een zwak verlichte band; ik kon wegdromen bij de namen van al die exotische plaatsen waarop je de radio kon afstemmen, zoals Algiers en Stavanger... Nooit heb ik Radio Algiers gehoord of Noors horen spreken... Die oude toestellen gingen jaren mee, vaak niet meer als radio maar wel als vast onderdeel van het interieur; zelfs nadat mijn kozijs en ik de geluidsboxen er uitgemonteerd hadden, bleef het ding zijn plaats behouden. Toen het ooit verdween, bleef er een leegte achter. Geweldige dingen, die radio's...

Geheel conform met de tijdgeest verkleinde de radio tot een transistor. De radio drong toen ook binnen in de auto, nestelde zich voorgoed ergens onderaan het dashboard en werd een vaste waarde.

De pick-up werd een cd-speler; grote, zware bandopnemers werden snel verdrongen door de veel compactere cassettespelers. De computer en het internet zetten de muziekmarkt op zijn kop: de laatste jaren digitaliseert ook de muziek: je beluistert die nu via een MP3-player en iPod. Compact, klein en giga-bytes groot... muziek beluisteren kan nu makkelijk overal: op de trein, in de auto, tijdens het werk en tijdens het sporten...

Op de golven van al deze technologische evoluties surfte de 'muziek' en werd een industrie, een business op zichzelf. Artiesten worden gemaakt en gekraakt... De nummers worden gemixed en uitgebalanceerd, ge-tweak-ed...: nog weinig natuurlijk...

Hoe anders is het ooit geweest, toen de mensen alleen hun eigen stem hadden om muziek te maken. We vermoeden dat ze een uitgebreid repertoire bezaten met allerlei types van liedjes: aftelrijmpjes, spotliedjes, korte levenswijsheden. De liedjes en rijmpjes geraken in de vergetelheid, want niemand zingt ze nog openbaar, en de top 30 halen ze nooit. Onlangs konden we de hand leggen op een spotliedje dat vroeger in Walem werd gezongen over die van Duffel die met een wagen rondrijden op zoek naar stront (strontrapers waren arme mensen). In Duffel zongen ze waarschijnlijk hetzelfde over Walem....

Erfgoed dreigt hier verloren te gaan... daarom willen we een oproep doen aan u allen om ons de teksten (en de muziek?) van dergelijke liedjes te bezorgen. Bezorg ze aan Hugo Rom (Koning Albertstraat 2A - Walem - hugo@heemkundewalem.be) en red ze van de vergetelheid!! tvb

De Koninklijke Fanfare Concordia

Het volgend opmerkelijk feit in de geschiedenis van Concordia is de vervaardiging en de inhaling van de nieuwe standaard in 1866.

In 1865 had het bestuur van Concordia een brief geschreven aan Zijne Hoogheid de Hertog van Brabant, de latere koning Leopold II, waarin zij steun vroegen voor een "drapeau" voor de fanfare. Zij benadrukten in hun schrijven dat Waelhem, als kleine gemeente, zich in 1830 onderscheiden had in patriotisme door haar aandeel in de onafhankelijkheidsstrijd aan de brug.

Binnen de maand kregen zij antwoord van het Hof, waarbij een toelage werd toegezegd van 400 franken voor een erevaandel. De standaard werd besteld bij Eugene Melotte in Brussel voor de prijs van 1100 franken. De ontbrekende 700 franken werden met een inschrijvingslijst ingezameld.

Op de standaard prijkte bovenaan het koninklijk wapen, daaronder het wapen van Waelhem, dan een muziekinstrument en vervolgens het chronogram **GENOOTSCHAP CONCORDIA VAN WAELEHEM**. Bovenaan de stok waren drie ringen bevestigd voor medailles en de vlaggestok eindigde met een beeld in verguld hout dat de eensgezindheid (la Concorde) verzinnebeeldde.

Op zondag 7 oktober 1866 werd deze standaard overhandigd, tesamen met het schilderij van Camille Payen, dat de gevechten voorstelde aan de Waelhembrug in oktober 1830. Vijf maatschappijen namen deel aan deze viering; het was één van de grootste feesten die Waelhem ooit beleefd had.¹

Het vaandel werd herhaaldijk in de pers geprezen om zijn schoonheid. Wanneer het in augustus 1867 megedragen werd op het festival van Elsene, waaraan 72 muziekgenootschappen deelnamen, behaalde Concordia van Waelhem er de ereprijs voor het mooiste vaandel, want "dit meesterstuk maakte inderdaad de medestreving moeilijk zoo niet onmogelijk". Concordia nam deel aan dit festival met een korps van 40 man onder de leiding van de dirigent Verelst.

"De leden daaraan deelnemende zullen zich moeten voorzien van eenen hoed en van de gewoone driekleurige decoratie (te bekomen bij Jozef Schuerweghen te Waelhem ten prijze van 25 centiem). De leden zullen zich vergaderen op Zondag 4 augusti ten half acht uren voormiddag ter zael Terpsichore om vandaer naar de statie van Ste Catharina Waver te vertrekken."

In de periode tot 1875 zal Concordia jaarlijks een Ceciliafeest inrichten met ongeveer 65 leden waarvan 25 spelende. In dezelfde periode wordt "chef de musique" Verelst vervangen door J. Vergeylen uit Mechelen.

1875: Concordia bestaat 25 jaar – tweede festival te Waelhem

Er wordt een speciale commissie benoemd van 11 leden en waarvan A. Croquet het voorzitterschap zal waarnemen. Deze commissie zal een festival en andere feestelijkheden organiseren.

Het Mechels nieuws- en aankondigingsblad zal hierover volgend verslag brengen:

"TEN 12 URE ½ MIDDAGS VEREENIGDEN ZICH DE DEELNEMENDE MAATSCHAPPIJEN AAN DE WAELEHEMBRUG, ALWAAR ZIJ DOOR DE COMMISSIE DER FEESTEN ONTVANGEN WERDEN. VERVOLGENS VORMDEN ZIJ ZICH IN STOET EN BEGAVEN ZICH ONDER HET SPELEN VAN PAS-REDOUBLÉS NAAR HET GEMEENTEHUIS.

DE STOET WAS SAMENGESTELD ALS VOLGT:

¹ Deze standaard zal tijdens de oorlog 1914-18 vernield worden. Het schilderij bestaat nu nog en hangt momenteel in de school van de Zonnebergen.

1. DE STANDAARDDRAGER DER GEMEENTE TE PEERD EN IN KRIJGSKLEEDING DER MIDDEN-EEUWEN
2. DRIJ JONGE MEISJES IN WITTE KLEEDING, INSGELIJKS TE PEERD, DE ZINNEBEELDEN VAN HET GENOOTSCHAP, VAN DEN LANDBOUW EN DER SCHOONE KUNSTEN DRAGENDE
3. DE COMMISSIE DER FEESTEN
4. HET GENOOTSCHAP CONCORDIA
5. DE FANFAREN-SOCIETEIT DE VOLKSVRIENDEN VAN BERCIEM
6. DE FANFAREN-SOCIETEIT CONSTANTIA, MECHELEN
7. DE FANFAREN-SOCIETEIT VAN HET WEEZENGESTICHT ST HEDWIGE, MECHELEN
8. DE FANFAREN-SOCIETEIT ST NICOLAUS, PUTTE
9. DE FANFAREN-SOCIETEIT RUMPST
10. DE FANFAREN-SOCIETEIT RYMENAM
11. DE SOCIETEITEN DER KEGELBAAN DER GEMEENTE

TUSSEN ELKE SOCIETEIT REED EEN JONGENTJE TE PEERD IN RODE KLEEDING, EEN VLAG MET DEN NAAM DER SOCIETEIT IN DE HAND HOUDENDE.

AAN HET GEMEENTEHUIS GEKOMEN, WERDEN DE HEEREN VOORZITTERS OP DE RAADZAAZAL GEROEPEN EN DOOR DEN HEER BURGEMEESTER IN EENE TREFFENDE AANSpraak VERWELKOMD. VERVOLGENS HAD DE AANBIEDING VAN DEN EEREWIJN EN DE LOTING VOOR DE UITVOERING PLAATS. DAARNA DOORKRUISTE DE TOCHT VERSCHILLENDE STRATEN DER GEMEENTE EN RICHTTE ZICH NAAR HET LOKAAL TERPSICHORE, ZETEL DER MAATSCHAPPIJ. HIER WERD DE ONTVANGST GEDAAN DOOR DEN HEER RUYMAECKERS, ONDERVOORZITTER VAN HET GENOOTSCHAP CONCORDIA EN ER WERDEN VERSCHIEDENE HEILDRONKEN VOORGESTELD.

DE HEER BURGEMEESTER ONDER ANDERE, STELDE DE GEZONDHEID VOOR VAN HUNNE MAJESTEITEN DEN KONING, DE KONINGIN EN DE KONINKLIJKE FAMILIE. DEZE TOAST WERD GEESTDRUIFTIG TOEGEJUICHT DOOR HET HERHAALD GEROEP VAN: LEVE DE KONING.

HL

Mademoiselle Augustine Croquet, Monsieur Leopold Croquet, Monsieur Gustave Croquet, Madame Gustave Croquet née Van Hoey, et leurs enfants, Madame Veuve Verdoet née Croquet, Monsieur Victor Verdoet et son fils ont la douleur de vous faire part de la perte cruelle qu'ils viennent d'éprouver par la mort de leur père, beau-père, aïeul, frère et oncle

MONSIEUR

AUGUSTIN HENRI LAURENT CROQUET,

DOCTEUR EN MÉDECINE, JUGE SUPPLÉANT PRÈS LA JUSTICE DE PAIS DU CANTON DE DUFFEL,
SECRETARIE DE LA COMMUNE DE WAELEHEM.

VEUF DE DAME

JEANNE MARIE THÉRÈSE CORSOULS,

né à Bruxelles le 19 Décembre 1810, et décédé à Waelhem le 10 Décembre 1875, après une longue maladie, mari des Secours de Notre Père la Sainte Eglise.

Le service funèbre, suivi de l'inhumation, aura lieu le Lundi 15 courant, à 10 heures, en l'église paroissiale de Waelhem.

Il recommande son âme à vos pieux souvenirs.

Waelhem, le 11 Décembre 1875

SANS REPONSE.

Op 10 december 1875 overlijdt August Croquet, stichter en grote bezieler van een kwarteeuw Concordia. In het verslagboek van de fanfare wordt van dit overlijden geen enkele melding gemaakt. Maar er is meer: aan de rekeningen van 1875-76 en 1876-77 worden in het verslagboek negen regels besteed en de verslaggeving springt dadelijk naar 1877 met de lijkrede van Jozef van Gaubergen, de jonge secretaris-penningmeester (39 jaar). Voor het jaar 1878 volgt één regel in het verslagboek. Goetstouwers verklaart dit als volgt "Waarschijnlijk was men te zeer onder de indruk van de dood van dien man die men niet kon vervangen."

Eén feit is zeker: een algehele verlorenheid....

Frans Feremans

Walem heeft op 20 november 2007 voor altijd afscheid moeten nemen van Frans Feremans, groot sportman: veldloper en -rijder. In deze laatste discipline bereikte hij de absolute Belgische top in het jaar 1954. Graag wijden we een artikel aan zijn carrière.

Frans Feremans is geboren te Walem in het uiterste hoekje van Battenbroek, nabij het alom gekende Zennegat. Zijn vader, Victor, was gehuwd met Bertha Nijs; samen kregen ze twaalf kinderen waarvan er drie op jonge leeftijd stierven en negen opgroeiden op de pachthoeve naast de Dijle. Deze oude Vlaamse hoeve had een grote open haard, een grote keuken met lange eettafel en zitbanken vast aan de muur verankerd, waar ieder lid van het groot gezin zijn vaste plaats had. Battenbroek was toen nog een rustig oord, met een ongeschonden natuur. De uitgestrekte weiden en velden, de onverharde en modderige dijken en landwegen en -wegeltjes vormden een gedroomd paradijs voor een geboren veldloper als Frans Feremans.

In 1936 op zijn twaalfde sloot hij zich aan bij de atletiekclub van FC Malinois. Hij nam in dat jaar deel aan een criterium voor jongeren ingericht door het dagblad 'Le Soir'. Hij zal daarin als tweede eindigen op 750 mededingers. Hij behaalde bij FC Mechelen verscheidene overwinningen en ereprijzen en groeide er uit tot een gedegen veldloper.

Ziehier de Belgische ploeg die in 1946 te Ayr aan de landenveldloop deelnam. Van links naar rechts: Steenhouwer, De Belder, Chapelle, Schroeven, Feremans, Renson, Raymaekers, Ost en Van de Wattijne.

In 1946 werd hij geselecteerd door de Belgische Atletiekbond voor een deelname aan de Cross der Natiën die dat jaar ingericht werd in Ayr in Ierland. België mocht negen veldlopers afvaardigen. Er waren twee Walemaars bij, nl. Frans Feremans (nr. 4) en Edward Schroeven (nr. 5), onder wiens vleugels Frans was opgegroeid. Hij eindigde in die internationale cross op de 9de plaats.

Nochtans bleef Frans ervan dromen veldrijder te worden. Kanunnik Dessain (zie foto), de geestelijke sportmentor van Malinois, die van zijn plannen had gehoord, kwam bij vader Feremans aankloppen en zo werden de veldrijdersdromen nog wat opgeborgen, tot een ongelukkig toeval hem bij zijn droom een handje kwam toesteken.

In 1947 werd Frans weerom door de Belgische atletiekbond geselecteerd voor de landenveldloop welke dan doorging in Parijs. Tijdens deze veldloop trapte één van de deelnemers met zijn spikes achter op de hiel van Frans. Hij werd hierdoor gekwetst, viel en brak, zoals later zou blijken, een voetbeentje. Hij liep deze koers uit en eindigde toch nog op de 20ste plaats ondanks zijn zware handicap.

Na veel gesukkel met die voet kwam er een einde aan zijn carrière als amateur-veldloper. Hij schakelde over op veldrijden, wat minder belastend was voor

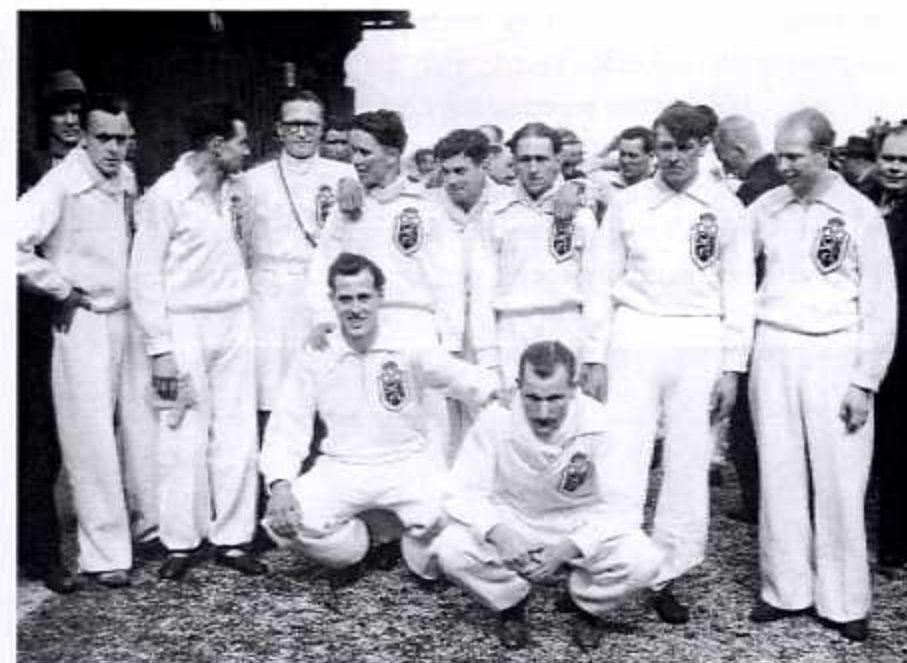
die voet; bovendien was dit altijd zijn droom geweest. Begin 1949 kreeg hij zijn rennersvergunning. Hij werkte dan overdag bij de post en na zijn uren werd alle vrije tijd besteed aan training.

In 1952 kwam hij aan de start van het Belgisch kampioenschap veldrijden in Hoeselt en eindigde er tweede na Firmin Van Kerrebroeck, zijn grote rivaal in die jaren. Frans vertelde dat hij het al eens op een akkoord gooide met Firmin om hem de koers te laten winnen tegen betaling. Firmin was renner

en cafébaas en zijn supporters waren altijd zeer gesteld op een overwinning. Frans toonde dan zijn goed hart en de betaling kwam hem van pas want in die periode had hij pas gebouwd.

Veldrijden (ook wel cyclocross genoemd) is een wielersport waarbij de deelnemers met de fiets zo snel mogelijk een parcours afleggen. In tegenstelling tot het wielrennen zijn grote delen van het parcours niet geasfalteerd, maar rijden de renners door bossen en velden en over zandwegen. Het is toegestaan de fiets op de schouders te nemen en te lopen, bijvoorbeeld op te modderige stukken, of bij obstakels. De competitie vindt meestal in de winter plaats. Een wedstrijd bij de profs duurt een uur in de wereldbeker, bij andere grote crossen wordt er één ronde extra gereden.

Action agentschap Brussel
Parijs 1947 6Landencross
Belgische ploeg

Kampioenschap Parijs 1947 6 Landencross
Foto: Len Speers
M. D. Ruysschaert, J. Chapelle, E. Renson, F. Feremans
Schiedt: F. Wauters, E. Schroeven

Het Belgisch kampioenschap veldrijden 1954 werd ingericht in Hombeek. Frans was die dag in een supervorm. Zijn grote tegenstander was Furnière, de titeldrager van het vorig jaar. Op Frans stond echter die dag geen rem. Hij had al zijn tegenstanders uit het wiel gereden; alleen Furnière bleef aanpikken. Maar dan kwam het kantelmoment van de koers: op het

Feremans liet al zijn rivalen in de steek en legt de laatste ronde aan een snel tempo af terwijl hij door honderden supporters aangemoedigd wordt.

brugje liet Frans Furnière achter zich en reed de laatste ronde helemaal alleen. Onder luid applaus van de toeschouwers bereikte hij de eindmeet en behaalde zo de titel van kampioen van België bij de veldrijders.

Sedertdien prijkt zijn naam in het palmares van de kampioenen veldrijden. Hetzelfde palmares waarin voor dit jaar (2008) de naam van Sven Nijs voor de achtste keer werd bijgeschreven.

✍ jvb

We betreuren het heengaan van onze leden :

Lodewijk ROMBAUTS

Lodewijk (Staf) Rombauts werd geboren te Rumst op 25 november 1919 en overleed in het A.Z. Sint-Maarten te Duffel op 20 oktober 2007.

Albert FEREMANS

Albert (Bère) Feremans werd geboren te Mechelen op 5 augustus 1929 en overleed er op 20 december 2007. Als één van de laatste echte Walemse tuinbouwers bewerkte hij een groot stuk land tussen de Emmaüsdreef en de Oude Baan. Al deze landbouwgrond wordt nu geleidelijk aan weiland waar vooral paarden zich te goed aan doen. De tijden veranderen...

Germaine VERVLOESEM

Geboren te Duffel op 17 augustus 1919 en er overleden op tweede kerstdag 2007. Germaine was de schoonmoeder van stichtend lid Walter Marivoet en zelf lid van onze heemkundige kring. Ze was afkomstig van Elzestraat maar bracht de laatste jaren van haar leven door in Rusthuis Battenbroek.

Germaine BAETENS

Germaine Baetens werd geboren te Rumst op 17 mei 1929 en overleed onverwachts bij haar thuis op 2 januari 2008. Nu woonde ze in Duffel maar in haar jonge jaren bewoonde ze nog kasteel Eeckhoven.

In memoriam Georges TEUGELS, gewaardeerd orgelbouwer

Georges werd te Walem geboren op 15 juli 1925 als tweede zoon van Louis Teugels en Lisa Nauwelaers. Hij overleed er op 17 april 2008.

Vader Louis baatte tot in 1938, samen met schoonbroer Charel Vloebergh, een orgelverhuurbedrijf uit. Ze leverden kermisorgels over heel Vlaanderen en Nederland. Samen met zijn 2 jaar oudere broer Marcel zou Georges de zaak van vader overnemen. Ze beperkten zich echter niet tot verhuren alleen. Georges was een 'duvel-doet-al'. Hij was een perfect schrijnwerker, elektricien, architect, hersteller, maar vooral...een buitengewoon orgelkenner en, ondanks zijn hardhorigheid, een subliem orgelstemmer. Met zijn broer bouwde hij verscheidene orgels die nu nog grote faam genieten. Orgels van de gebroeders Teugels vinden we terug in Frankrijk, de U.S.A., Zwitserland en Engeland. En minister Anciaux kocht zelfs een 112-toetsorgel op voor de Vlaamse Gemeenschap!!!

Ontelbare uren sleet Georges in zijn atelier. Na de tweede wereldoorlog werd dit omgebouwd tot de cinema- en danszaal van Walem; het 'Orgelpaleis' was een zeer toepasselijke naam. Iedere zondagavond werden hier de klassieke films vertoond.

In 1988 werden de orgels overgedragen aan Guy Kockoeckx van Perk maar Georges bleef gepassioneerd aan zijn orgels werken. Twee maand voor zijn overlijden konden wij de gebroeders uitgebreid interviewen. Een volgend tijdschrift zal hierover verslag brengen.

